

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้าง การพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การถ่ายทอดและเรียนรู้ในการ ที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถสนองตอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศชาติ ซึ่งประเทศที่ต้องการความก้าวหน้าต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนโดยอาศัย การศึกษาเป็นเครื่องมือ สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและมีปัญหาเกี่ยวกับกำลังคน ที่จะตอบสนองนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างมาก อันสืบเนื่องมาจากระบบและ วิธีการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถสร้างและกระจายโอกาส รวมทั้งคุณภาพการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทิศทางการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคอุตสาหกรรมที่ผ่านมาและการก้าวสู่สังคมแห่ง การเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 ดังนั้นระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงถูกท้าทายจากแรงผลักดันการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมค่อนข้างมาก

ประเทศไทยไม่มีแผนและกลไกการกำกับการผลิตกำลังคนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของประเทศ ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาในบางสาขามีมากมาย ในการรับสมัครงานบางตำแหน่งมี ผู้สมัครหลายหมื่นคนเพื่อแย่งกันเข้าทำงานที่มีการรับเพียงไม่กี่สิบล้านคน แต่บางสาขาวิชาขาดแคลนกำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรม และทางด้านการแพทย์ เราต้องการให้มีผู้เข้า ศึกษาสายอาชีพประมาณครึ่งหนึ่ง จึงจะทำให้มีกำลังคนเพียงพอต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของ ประเทศ แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า มีผู้เข้าเรียนอาชีวศึกษาเพียง 27% ทั้งนี้ นับรวมถึงผู้ที่ไม่ได้เรียน สายอาชีพแท้ แต่ไปเรียนอยู่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาด้วย เช่น สาขาด้านการบริหาร ซึ่งหมายความว่า จะมี จำนวนน้อยกว่านั้นมาก กลายเป็นว่าในปัจจุบันเด็กที่เข้าเรียนในการจัดการศึกษาในระบบนั้นมีอนาคต ที่ค่อนข้างชัดเจนว่าจะต้องตกงานและปัญหานี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด มหาวิทยาลัยหลาย แห่งเริ่มมีปัญหาเรื่องหาคนเข้าเรียน ทำให้ประสบปัญหาเรื่องความคุ้มทุน นำไปสู่ความจำเป็นที่ต้อง ดำเนินการด้านการตลาดทุกวิถีทาง และมุ่งเปิดสอนแต่สาขาวิชาที่ทำได้ง่าย ต้นทุนต่ำ และได้เงินเร็ว ซึ่งระบอบไปทุกระดับชั้นปริญญา เรามีบัณฑิตล้นงานในหลายสาขา แต่ขณะเดียวกันก็มีการขาดแคลน ในสาขาวิชาที่ยากๆ มหาวิทยาลัยจำนวนมากมุ่งหาเงินจนเป็นระบบการศึกษาเชิงปริมาณ ความจำเป็น ที่ต้องคืนรนเพื่อความอยู่รอดเช่นนี้ อาจพอเข้าใจได้สำหรับมหาวิทยาลัยเอกชนซึ่งต้องแบกภาระค่า

ดำเนินการต่างๆ ด้วยรายได้ที่ต้องหาเอง ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ได้กระจายเข้าไปสู่มหาวิทยาลัยของรัฐด้วย ในรูปแบบของการเพิ่มจำนวนนักศึกษาโดยตรง หรือการจัดทำเป็น โครงการพิเศษในลักษณะต่างๆ รวมทั้งเปิดสอนนอกสถานที่ตั้ง ซึ่งหากวิเคราะห์การเงินของโครงการเหล่านี้แล้วจะพบว่าส่วนใหญ่กลายเป็นค่าสอนของอาจารย์ สถานการณ์เช่นนี้ลุกลามไปจนถึงขั้นที่เรียกได้ว่าปริญญาเพื่อทุกระดับชั้นปริญญา กลายเป็นค่านิยมของสังคมที่ต้องเรียนอย่างน้อยถึงปริญญาโท และกำลังจะคุกคามต่อไปถึงปริญญาเอก ปัญหาเหล่านี้คือปัญหาการราคาซึ่งที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติมาหลายยุคหลายสมัย แต่ก็ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดการพัฒนาในด้านที่ดีขึ้นแต่อย่างไรหน้าซ้ำผู้ที่ได้รับปัญหาโดยตรงที่สุดคือเยาวชนไทยที่จะต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาที่ยังเป็นปัญหาเหล่านี้อยู่ทุกปี และปลายทางของพวกเขาก็คือความล้มเหลวอย่างที่ไม่น่าเกิดขึ้นในประเทศที่ขึ้นชื่อว่ากำลังพัฒนาทั้ง ๆ ที่จริงแล้วนั้นเยาวชนและพ่อแม่ผู้ปกครองต่างคาดหวังว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตของเด็กและเยาวชน

ปัญหาส่วนใหญ่ที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนพบ คือ จำนวนนักศึกษาลดลงและมีทางเลือกมากขึ้น มหาวิทยาลัยนอกเข้ามาเปิดการเรียนผ่านออนไลน์ อีกทั้งค่านิยมนักเรียน ม.6 ก็เปลี่ยนไปไม่ยึดติดปริญญา เน้นความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ มหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่งรับนักศึกษาได้เพียง 6-7 คน นอกจากนี้ยังมีปัญหาจำนวนประชากรวัยเรียนลดลง ซึ่งก็ทำให้มหาวิทยาลัยเอกชนต้องเร่งปรับตัว รวมทั้งการปรับจำนวนอาจารย์ผู้สอนให้เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาที่ลดลง ซึ่งถือเป็นกระบวนการปกติของมหาวิทยาลัยเอกชน ขณะนี้มหาวิทยาลัยทุกแห่งล้วนได้รับวิกฤตจากจำนวนนักเรียนที่ลดลง และมีแนวโน้มชัดเจนว่า นักเรียนจบม.6 เข้าเรียนมหาวิทยาลัยลดลง โดยดูได้จากจำนวนที่นั่งในมหาวิทยาลัยที่เหลือเยอะมาก ดังนั้น มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวโดยนอกจากจัดการเรียนการสอนแก่เด็กนักเรียน นิสิตนักศึกษาแล้ว ต้องจัดการศึกษาเพื่อคนวัยทำงาน ให้แก่คนที่อยู่ในวัยทำงาน อีกทั้ง หลักสูตรไหนที่ไม่มีผู้เรียนก็ต้องปิดตัวลง หรือยุบรวม และอาจส่งผลให้มีการปรับบุคลากรในสาขาวิชาต่างๆ แต่ทั้งนี้ หากมหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตรใหม่ ปรับการเรียนการสอน ผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมต่างๆ ให้ตอบสนองภาครัฐ และเอกชน รวมถึงความต้องการของคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจเลือกเรียนสาขาที่จบแล้วมีงานทำ อีกทั้งเด็กรุ่นใหม่เห็นค่าปริญญาน้อยลง บางคนมาเรียนเพื่อเอาความรู้มากกว่าจะนำไปประกอบอาชีพ และมีทางเลือกในการเรียนมหาวิทยาลัยต่างประเทศมากขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในอเมริกา มาเปิดการเรียนการสอนออนไลน์ เป็นต้น มหาวิทยาลัยไทยต้องปรับตัว บทบาทภารกิจของตนเองมากขึ้น (กระตุกมหาวิทยาลัยรีบปรับตัวรับมือ “เด็กลด” ทปอ.ชี้ค่านิยมเด็กเปลี่ยนไม่ยึดติดปริญญา, 2561 : ออนไลน์)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ทำวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การจัดการ ไขุคุณค่าของมหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลต่อการจัดการ ไขุอุปทานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมทั้งศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้เรียนกับสภาพความเป็นจริง เพื่อนำไปออกแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่า
2. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง

คำถามในการวิจัย

1. สถานภาพส่วนบุคคลต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. การจัดการห่วงโซ่คุณค่าของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนประสบปัญหาเรื่องใดบ้างและมีแนวทางการพัฒนาการจัดการห่วงโซ่คุณค่าอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาคือเลือกศึกษาเฉพาะกรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งเท่านั้น
2. ขอบเขตด้านเวลา จะเริ่มดำเนินการศึกษาและเก็บข้อมูลตั้งแต่ช่วง มิถุนายน 2560-พฤษภาคม 2561

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบและเข้าใจโซ่อุปทานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละส่วนของโซ่อุปทานพร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

นิยามคำศัพท์

1. การจัดการห่วงโซ่คุณค่าของสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคการบริหารจัดการองค์การการศึกษาที่มุ่งเน้นความสำเร็จและเพิ่มมูลค่าให้กับสถาบันอุดมศึกษาของการบริหารจัดการองค์การให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพอย่างสมดุลและเหมาะสมที่สุด
2. การจัดการโซ่อุปทานการศึกษา หมายถึง กระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรยกระดับความสามารถในการบริหารงานทุกด้านของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งกระบวนการภายในและภายนอกองค์กร

3. กิจกรรมหลัก หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชน เช่น การจัดหานักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อเข้ามาศึกษาแล้วกระบวนการการจัดเรียนการสอน หลักสูตร อาจารย์ผู้สอนตลอดจนนิสิตสำเร็จการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ

4. กิจกรรมสนับสนุน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนกิจกรรมหลักในสถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชน เช่น โครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษา การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น